

Mødet den 14. Januar 1909.

Fraværende: Drescher og Rahr.

1. (J. Nr. 404—1908). Indenrigsministeriets Samtykke til **Erhvervelsen af Ejendommen Matr. Nr. 43 i Spanien.**

Til Efterretning.

2. (J. Nr. 22 14, 15 og 16 1908). Indenrigsministeriets Approbation paa **Købekontrakterne** med Adjunkt Petersen, Lokomotivfører Andersen og Købmand Buus angaaende Villaparceller paa Marselisborg.
5. (J. Nr. 460—1908). Brolægningsudvalgets Forslag til **afskærende Ledninger og Vandklosetters Indførelse** (Se Side 436).

I Anledning af Sundhedskommissionens i 3 Punkter afgivne Erklæring af 14. Dec. 1908 (Se Side 570) forelaa følgende Bemærkninger fra Brolægningsudvalget:

ad 1. Efter Stadsingeniørens Opgave vil Forlængelsen af Dalgas Udløbet 500 Fod yderligere ud i Havet blive noget dyrere end det første Anlæg og maa ansættes til 23000 Kr. Efter Udvalgets Forslag skal dette Udløb i Fremtiden, naar den afskærende Ledning langs Strandvejen anlægges, udelukkende tjene til Afledning for Regnvand, hvorfor Forlængelsen ingen Værdi vil have. Det vil altsaa være et Spild af Kapital at udføre den af Sundhedskommissionen ønskede Forlængelse,

hvorfor Udvalget anbefaler hellere at skride til Udførelsen af den afskærende Ledning langs Strandvejen. Anlægsbeløbet, 786000 Kr., vil da være at forhøje med 69000 Kr., altsaa ialt 855000 Kr. Beløbet (69000 Kr.) vil være at afholde af Marselisborgkontoen, hvis Bidrag altsaa forhøjes fra 133500 Kr. til 202500 Kr.

ad 2. Som bemærket i Forslaget er Vanddybden ved Udmundingen ved Trøjborg ca. 20 Fod og maa derefter anses for fuldt betryggende for et Indbyggerantal af ca. 83000 Mennesker. Den af Sundhedskommissionen foreslaaede Forlængelse vil koste 35000 Kr. paa Grund af den store Vanddybde. Udvalget anbefaler derfor at blive staaende ved sit oprindelige Forslag.

ad 3. Udvalget kan tiltræde Forslaget om at forandre Fristen for Tilendebringelsen fra 1912 og 1915 til henholdsvis 1911 og 1914, naar Arbejdet ved Opførelse af Pumpestation m m. kan paa-begyndes straks, og et Beløb af 200000 Kr. stilles til Raadighed for Regnskabsaaret 1909—10.

V e s t e s e n gennemgik Sundhedskommissionens Erklæring og Udvalgets Bemærkninger dertil samt oplyste, at Besejlingsforholdene meget vanskeliggjorde den af Sundhedskommissionen ønskede Forlængelse af den dykkede Ledning for Trøjborgkvarteret.

M i k a e l J o h a n s e n udtalte sin Glæde over, at Brolægningsudvalget kunde gaa ind paa at forkorte Tidsfristen for hele Anlægets Udførelse.

J a k o b J e n s e n foreslog at blive ved Udvalgets Forslag om at gøre den dykkede Ledning ved Trøjborg 1100 Fod lang, hvorved Ledningen vilde blive 100 Fod længere, end hvad Viden-skaben ansaa for tilstrækkelig. Med Hensyn til Ordningen mod Syd vilde han tilraade, at den alt

liggende Ledning blev forlænget til 1000 Fod, hvorved man vilde spare Renten af de 44000 Kr. og Udgiften til Pumpningen af Afløbet derude. Han kunde anbefale, at man, hvis muligt, skaffede de 200000 Kr., saaledes at Forarbejderne snarest kunde paabegyndes.

N ø r g a a r d kunde anbefale Udvalgets Indstilling med lignende Forbehold som af Hr. Jakob Jensen fremsat, idet han var overbevist om, at det i økonomisk Henseende vilde være heldigere at forlænge den nuliggende dykkede Ledning mod Syd end at udføre den afskærende Ledning langs Strandvejen.

J. C. P e t e r s e n takkede paa Sundhedskommissionens Vegne for det Hensyn, Udvalget havde taget til Kommissionens Indstilling. Naar Sundhedskommissionen havde ønsket den dykkede Ledning mod Syd forlænget i Stedet for Anlæg af den afskærende Ledning langs Strandvejen, var det mest af økonomisk Grunde, idet Kommissionen i Virkeligheden ansaa det for bedst, at den afskærende Ledning straks blev anlagt. Hvis Frederiksbjerg vilde blive ved at udvikle sig som hidtil, kunde det befrygtes, at den dykkede Ledning inden Kloakplanens Fuldførelse vilde blive overbelastet, saa han vilde anse det for rigtigst ogsaa i økonomisk Henseende, at tage Bestemmelse nu om Anlæg af den afskærende Ledning.

J a k o b J e n s e n mente, at Bebyggelsen paa Frederiksbjerg i de kommende Aar vilde gaa mere mod Vest end mod Syd; men selv om Udviklingen skulde faa en sydlig Retning, vilde den forlængede dykkede Ledning være tilstrækkelig stor til i de første 8 Aar at tage Afløbet uden at blive overbelastet.

V e s t e s e n skulde indrømme, at den dykkede Ledning ikke behøvede at ligge i ret mange Aar, før Udgiften til Forlængelsen var indvundet. Ledningen vilde sikkert ogsaa være tilstrækkelig stor for en Aarrække, idet det var Meningen at lede Regnvandet til et Afløb i Stranden og ikke i den dykkede Ledning.

N ø r g a a r d mente, at man med nogen Ret kunde gaa ud fra, at Bebyggelsen de kommende 5—6 Aar næppe vilde blive saa stor som de sidst forløbne 5—6 Aar, og hvis det slog til, vilde den forlængede dykkede Ledning være tilstrækkelig.

M i k a e l J o h a n s e n ansaa det for rigtigst straks at anlægge den afskærende Ledning.

F i l t e n b o r g ansaa det for nødvendigt atter at optage et midlertidigt Laan, hvis de 200000 Kr. skulde stilles til Brolægningsudvalgets Disposition.

F o r m a n d e n fandt det rigtigst at henvise den pekuniære Side af Sagen til Budgetudvalget.

M ü l l e r gjorde gældende, at det rationelle i Sagen var Anlægget af de afskærende Ledninger, og at Forlængelsen af den dykkede Ledning kun vilde være en Nødhjælp. Han var derfor mest stemt for at skride til Anlægget af den afskærende Ledning langs Strandvejen i Stedet for at forlænge Ledningen.

N ø r g a a r d ansaa det for tilfredsstillende nu at nøjes med at forlænge Ledningen og mente, at man derved vilde tjene Penge. Skulde dette blive Tilfældet, hvad der var stor Sandsynlighed for, var denne Foranstaltning den mest rationelle.

Det vedtoges at forlænge den nuværende dykkede Ledning ved Dalgas Avenue til det dobbelte af dens nuværende Længde og at udsætte Udførelsen af den afskærende Ledning langs Strandvejen

som oprindelig af Udvalget foreslaaet. Endvidere vedtoges det at blive staaende ved Udvalgets oprindelige Forslag med Hensyn til Længden af den dykkede Ledning for Trøjborgkvarteret. Endelig vedtoges det at forandre Fristen for Tilendebringelsen af Anlægget fra 1912 og 1915 til henholdsvis 1911 og 1914 under Forudsætning af, at et Beløb af 200000 Kr. kan stilles til Raadighed.

Fra Mikael Johansen var fremkommet følgende **Ændringsforslag**: »Side 22, 3. Linie foroven efter »Udførelsen« tilføjes: »senest Efteraaret 1909«, medens Resten af Stykket udgaar.« — Udvalget bemærkede hertil: »I Henhold til Stadsingeniørens Undersøgelse vil der i Kommunens Ejendomme i Trøjborgkvarteret (Borgerskolen) blive at installere ca. 42 W. C. Efter Udvalgets Forslag vil der altsaa kun blive 208 W. C at skaffe tegnet, og da dette Antal tidligere har været tegnet, fastholder Udvalget sin Indstilling.«

M i k a e l J o h a n s e n var i og for sig tilfredsstillet ved Udvalgets Oplysning om, at Kommunen vilde tegne de 42 W. C., og skulde derfor tage sit Ændringsforslag tilbage.

Fra Simonsen forelaa følgende **Ændringsforslag**: »Opførelsen af en kommunal Renholdelsesanstalt paabegyndes straks. Renholdelsesanstalten skal indrettes paa at bortføre saavel Latrin som Skrald og paa Rensning af Byens Kloaker. Den baseres paa 4000 Sæder. Skralden skal dels blandes med Fækalierne til Kompost, dels opbrændes. Anstalten skal drives direkte af Kommunen, der ligeledes anskaffer Metalbeholdere og Laag. For Bortførsel og Rensning af Spandene betaler Grundejerne samme Afgift pr. Sæde som nu til de private Entreprenører. Desuden skal Grundejerne bekoste de nødvendige Forandringer for, at Span-

dene kan indsættes i Rummene, men ellers intet yderligere udrede«.

Til Ændringsforslaget forelæa følgende Bemærkninger fra Udvalget: »Udvalget maa hævde det urimelige i at anlægge en Renholdelsesanstalt endogsaa dobbelt saa stor som af Udvalget behandlet til en Bekostning, der altsaa vil andrage et betydeligt højere Beløb end den projekterede Anstalt til 100000 Kr. beregnet paa 2000 Sæder, og som vil give et betydeligt større aarligt Underskud i Driften. Foruden det højst uheldige finansielle Resultat, som en saadan Anstalt vil give, kommer den Omstændighed, at den vil modvirke Gennemførelsen af Vandklosetterne. Udvalget skal derfor henholde sig til sit Forslag om at yde Laan til Besidderne af de mindre Ejendomme til Installation af W. C. og kan ikke tiltræde Ændringsforslaget. — Til Belysning af Udvalgets Indstilling om Laanenes Størrelse har Stadsingeniøren undersøgt Ejendom Nr. 50 i Olø Rømersgade med Areal 261 □ Alen. Overslaget over Bekostningen ved Installation af W. C. i denne Ejendom, indbefattet samtlige Udgifter, er 148 Kr. Klosettet tænkes anbragt i Kælderen paa en Plads, der kan afses dertil. — Endvidere er undersøgt 3 Ejendomme i Møllestien (Nr. 17, 19 og 21). Bekostningen pr. Ejendom er 160 Kr. Hver Ejendoms Areal er 300 □ Alen. Klosettet tænkes anbragt i den nuværende Gaardlatrin, og samtlige Arbejder indbefattes i Overslaget. (Deruder $\frac{1}{3}$ af Udgiften ved Anbringelse af en for de tre Ejendomme fælles Interceptor).

Simon sen havde stillet sit Ændringsforslag, fordi han nu som tidligere havde den Opfattelse, at W. C. ikke vilde blive almindelig indført her de første 20 Aar, og at det vilde være uforsvarligt

at blive ved et køre paa det nuværende svinske System i den Tid for en Del af Byens Omraade. Han havde aldrig bekæmpet Indførelsen af W. C., men kun ment, at da dette System ikke vilde blive gennemført i en Aarrække, maatte en mere tilfredsstillende Ordning end den nuværende indføres midlertidigt. Da Taleren i 1906 første Gang rejste Spørgsmaalet, kunde man end ikke gaa med til at bevilge et Beløb til de nødvendige Forundersøgelser, men allerede Aaret efter, altsaa 1907, foreslog Budgetudvalget enstemmigt at anvende 1000 Kr. i dette Øjemed, og Hr. Nørgaard motiverede da sin Svingning med at give Taleren Ret i, at det ikke kunde gaa an at blive ved med det nuværende System, til W. C. var almindelig indført. De bevilgede 1000 Kr. var blevet anvendt af Brolægningsudvalget og havde givet det Resultat, at man forlangte at blive ved det nuværende System endnu i 5—6 Aar, til de afskærende Ledninger blev fuldført, og naar den Tid kom, skulde der opføres et Monstrum af en Renovationsanstalt, der hverken var Fugl eller Fisk. Dette Resultat vilde Taleren ikke lade sig nøje med, men maatte fastholde sit Standpunkt, om han saa skulde falde paa det, ja falde helt ud af Byraadet, og derfor havde han stillet sit Forslag om en kommunal Renholdelsesanstalt, for hvilken Bekostningen ikke kunde blive afskrækkende. Baade Silkeborg og Horsens var med Hensyn til Renovationsvæsen foran Aarhus, og flere Byer var ved at indføre en bedre Ordning for den offentlige Renlighed. I Horsens beløb Udgiften sig til 1 Kr. aarlig pr. Indbygger, og lagde man dette Beløb til Grund, vilde Udgiften for Aarhus, hvis hele Byen blev draget ind under Systemet, blive 56—58000 Kr. Dertil kom, at jo større en Renholdelsesanstalt

blev, jo billigere kunde den drives, og at der for Halvdelen af Byen kun vilde blive Tale om Bortførelse af Skrald, saa Udgiften vilde altsaa blive endnu mindre, og det var et Spørgsmaal, om Renholdelsesanstalten ikke kunde drives for det, der nu gik til de private Entreprenører alene for Dagrenovationens Udbring. Endelig kunde det anføres, at man ikke kom af med de uhyggelige Pladser for Skrald, før man skred til Opbrænding af den Skrald, der ikke kunde bruges til Kompost, saa selv om Talerens Forslag ikke blev gennemført, saa vilde man alligevel om en 5—6 Aar komme til at opføre en Renholdelsesanstalt. Ved at tage fat straks, vilde man tillige faa noget Arbejde at opføre under Udstillingen, hvad der dog havde nogen Betydning, idet man i den Periode ikke havde andet end Paabegyndelse af de afskærende Ledninger, og det maatte ikke glemmes, at Arbejderne ved det nuværende Renovations-system var ulykkeligt stillede Væsener, der flygtede fra det afskyelige Arbejde, saa snart de kunde faa noget andet. Ved at oprette en kommunal Anstalt vilde man derimod skabe en Række fastlønnede Pladser for Arbejderne. — Der var agiteret stærkt for Indførelse af W. C., men det vilde sikkert vise sig, at de, der stolede paa de smukke Opgørelser, vilde blive skuffet, og om ikke mange Aar vilde det utvivlsomt vise sig at være forkert, at man ikke valgte et Overgangsstandpunkt. Taleren havde henvendt sig til Ejerne af de Ejendomme, for hvilken Udgiften for W. C. var blevet beregnet, og han havde faaet det Indtryk, at disse Folk slet ikke ønskede W. C. Opgørelserne havde imidlertid slet ingen Værdi, da der ikke var valgt saadanne Ejendomme, som det var vanskeligt at indføre W. C. i. Ejendommen i Ole Rømersvej

var saaledes ny, og Kloakforholdene ved den var i Orden, og det samme gjaldt Ejendommene i Møllestien, der saa vidt det kunde ses, var de bedste i hele Gaden. Undersøgelserne angaaende Ejendommen Vestergade 6 beviste heller intet, da der i denne Ejendom, som var en af de nyeste og bedst beliggende Ejendomme i Byen, var udmærket god Plads til Installation af W. C. I Stedet for at undersøge Forholdene for de nævnte Ejendomme, burde man have undersøgt dem for nogle af de gamle Huse i den gamle Bydel, saa vilde Beregningerne være kommet til at se ganske anderledes ud. For Resten var selve Beregningerne næppe fuldt ud ædruelige, da Arbejdslønnen, saa vidt det kunde ses, ikke var medregnet. Murermestre havde til Taleren oplyst, at Installation af W. C. ikke kunde gøres under 200 Kr. pr. Etage, og dertil kom Omforandringerne, saa for en 4 Etages Ejendom vilde den samlede Udgift blive mindst 4000 Kr. En af de Værter, hvis Ejendom var blevet beskrevet, havde ikke tænkt paa at indlægge W. C., men Stadsingeniørens Assistent havde sagt til ham, at Indlægget kostede ikke meget, særlig hvis det skete straks. Man sporede ved denne Fremgangsmaade Agitationen, men Fakta vilde dog blive, at de smaa Lejligheder vilde blive 30—40 Kr. dyrere, hvis der skulde indlægges W. C. i dem, idet Kloakafgiften androg 10 Kr. og Vandafgiften 10—15 Kr., og denne ekstra Udskrivning vilde ramme det Befolkningsslag, der i Forvejen var haardest belastet med Skat, men for de rige betød Beløbet naturligvis intet. Taleren ønskede at spørge Byraadet og Udstillingskomiteen, om man tænkte paa at tillade Natrenovationen under dens nuværende Form i den kommende Sommer, hvad der vilde være

ganske uforsvarligt. Der burde træffes en Ordning, der forbød Entreprenørerne at køre til andre Tider end mellem 2 og 4. Uagtet det blev stærkt fremhævet, at Indførelse af W. C. var nødvendigt af Sundhedshensyn, turde man dog ikke skride til obligatorisk Indførelse. Ved den af Taleren foreslaaede Fremgangsmaade kunde Fækalierne desinficeres fuldt saa godt som ved W. C., og det vilde være uforsvarligt at køre paa det gamle grisede System, til man om 20—30 Aar fik W. C. overalt. Han anbefalede endnu engang Ændringsforslaget og tilraadede dets snarlige Udførelse.

Nørgaard kunde ikke tænke sig nogen større Debat nu om en kommunal Renholdelsesanstalt, da dette Spørgsmaal ofte var udførligt debatteret, saa han skulde kun bemærke, at Hr. Simonsen syntes lidt for meget at gaa ud fra, at W. C. skulde indføres obligatorisk, hvad der imidlertid aldeles ikke var Tale om. Hvis Sundhedsautoriteterne fik Hr. Simonsens Forslag til Erklæring, vilde deres Udtalelser sikkert falde ganske anderledes ud end overfor Udvalgets Forslag. Han kunde anbefale Byraadet at tiltræde Udvalgets Forslag med de alt vedtagne Ændringer.

Vestesen kunde oplyse, at Tilgangen med Hensyn til Indførelse af W. C. i København sidste Aar havde været lige saa stor som de sidste 5—6 Aar, saa der var altsaa ikke Tale om nogen Stagnation, saaledes som Hr. Simonsen ved Sagens sidste Behandling havde antydnet. Spørgsmaalet om Rentabiliteten af en Renovationsanstalt var saa grundig behandlet, at han ikke skulde komme videre ind derpaa, men kun paapege, at der var andre Veje at gaa for Dagrenovationens Anvendelse end at tilberede den til Kompost. Udvalget havde set paa Renovationspladserne, og disse

holdtes nu saa propert, at der ikke var et eneste Stykke Papir i hele Omegnen. Desuden var man nu ved at udføre Plantning, hvad ogsaa med Tiden vilde bedre Forholdene. Det var meget rigtigt, at Opførelsen af en kommunal Renovationsanstalt vilde give Arbejde, men dersom de 200000 Kr. til de afskærende Ledningers Paabegyndelse blev bevilget, vilde der ogsaa straks blive Arbejde. Taleren vilde meget nødig med til at ansætte faaste Folk ved en saadan Anstalt, da de faste Pladser vilde falde bort, efterhaanden som W. C. blev indført. Udvalget havde ganske overladt til Stadsingeniøren at vælge de Ejendomme, for hvilke Bekostningen ved Indlæg af W. C. skulde undersøges, og Ejerne var selvfølgelig ikke blevet spurgt, om de ønskede W. C. Undersøgelsen viste imidlertid, at Udvalget ikke havde taget synderlig fejl i sine Beregninger, og Arbejdslønnen var inkluderet i Nedlægningen af Rørene. Vandafgiften var ikke 10 Kr., saaledes som fremhævet af Hr. Simonsen, men kun 2 à 3 Kr. Det var ganske givet, at den nuværende Natrenovation ikke var heldig, men Entreprenørerne var for den kommende Sommer gaaet ind paa uden yderlig Vederlag først at begynde med Udbringningen efter Kl. 1. Hr. Simonsen syntes at mene, at Udvalget ikke turde foreslaa obligatorisk Indførelse af W. C., men Forholdet var jo i Virkeligheden, at det slet ikke kunde.

Simonsen havde hævdet, at man ikke turde indføre W. C. obligatorisk, fordi man erved vilde ruinere en stor Del af Grundejerne, for det skulde nok vise sig, at W. C. ikke blev indført i den Udstrækning, Udvalget tænkte sig. Han havde intet imod at faa sit Forslag prøvet af Sundhedskommissionen og var vis paa, at denne

vilde foretrække det fremfor at køre paa det nuværende System, til W. C. blev almindelig indført.

J a k o b J e n s e n troede, at Folk vilde kappes om at indføre W. C., saa der var absolut ingen Grund til at sende Hr. Simonsens Forslag til Sundhedskommissionen. Det var nu 8 Aar siden, Byraadet vedtog at indordne hele Kloaksystemet med Indførelse af W. C. for Øje, saa de første Udgifter var man altsaa kommet over uden yderlig Udgift for Byen, idet det hele der var sket var, at Rørene havde faaet en noget anden Form. At indrette noget midlertidigt vilde derfor kun være at paaføre Befolkningen yderlig Bekostning.

Simonsens Ændringsforslag forkastedes.

Fra Brolægningsudvalget forelaa følgende **Ændringsforslag**:

Side 11, Stk. 3. »I Slutningen tilføjes: »Alt under Forudsætning af at der i de bestaaende Kontrakter med Grundejerne ikke er andet bestemt«.

Vedtoges.

Side 11, Stk. 4, Linie 8 f. o.: »Stadsingeniøren« ændres til »Brolægningsudvalget«.

Vedtoges.

Side 26, Linie 6: Efter »kommer« indskydes »samtlige«.

Vedtoges.

Side 26, Linie 8: I Stedet for »det øvrige Marselisborgkvarter« sættes »den øvrige By«.

Vedtoges.

Det saaledes ændrede Forslag vedtoges.

6. (J. Nr. 461—1908). Indstilling fra Brolægningsudvalget om **Indretning af et Pissoir** ved Raadhuset.

V e s t e s e n meddelte, at Indstillingen var foranlediget ved, at Pissoi-ret ved Rozzis Ejendom snart skulde nedlægges. Udvalget havde under-

søgt to Pladser, nemlig i Raadhusets Gaard og ved Hotel »Cimbrias« Gavl, og var i og for sig tilfreds med begge Pladser. Hensynet til Raadhuskomplekset og til, at der maatte anbringes et Par Trin ned til Anstalten, hvis den skulde lægges i Raadhusgaarden, gjorde imidlertid, at Udvalget nærmest anbefalede Pladsen ved »Cimbrias« Gavl; men Pladsen behøvede man imidlertid ikke at fastslaa nu. Udgiften vilde blive 2000 Kr., hvilket Beløb Udvalget anbefalede blev optaget paa Budgettet i det tilsigtede Øjemed.

S a m u e l s e n mente, at Anstalten vilde ligge vel meget skjult ved »Cimbrias« Gavl, og henstillede at finde et andet Sted, hvis man ikke vilde benytte Raadhusgaarden.

N ø r g a a r d syntes, at Anstalten vilde ligge bedre for Færdselen i Raadhusgaarden end ved »Cimbrias« Gavl. Skulde den ligge det sidstnævnte Sted, maatte der Beplantning foran, og saa vilde den være helt skjult. Han henstillede at forsøge, om Trinnene ved Nedgangen til Raadhusgaarden ikke kunde lægges indenfor, eller ogsaa at bryde Muren igennem.

M i k a e l J o h a n s e n ansaa Pladsen ved »Cimbrias« Gavl for udmærket og kunde derfor anbefale Udvalgets Forslag. Det vilde ikke blive kønt at gennembryde den lave Mur om Raadhusgaarden.

J a k o b J e n s e n anbefalede Udvalgets Forslag.

J. C. P e t e r s e n mente ikke, Trinnene ved Raadhusgaarden kunde anbringes indvendig. Anstalten vilde komme til at se ganske pyntelig ud ved »Cimbrias« Gavl, saa han kunde anbefale Udvalgets Forslag.

V e s t e s e n troede, den Slags Anstalter let

blev fundet, selv om de laa noget diskret. Han kunde i denne Forbindelse oplyse, at Benyttelsen af Nødtørftsanstalten i Skolegade var i uafbrudt Stigning.

S a m u e l s e n kunde ikke se, hvad det skulde skade at bryde Muren om Raadhusgaarden igennem eller bryde en Niche i den.

M o u s t e n henstillede at beklæde Anstaltens Indre med et Materiale, der forhindrede Skriverier.

M ü l l e r spurgte, om Bølgeblik ikke vilde forhindre Skriverierne.

S a m u e l s e n oplyste, at en glat Frise paa Væggen i Pissoret i Frederiksalles blev overmalet.

F i l t e n b o r g henstillede til Udvalget at sørge for en bedre Renholdelse af disse Anstalter.

Henvistes til Budgetudvalget.

7. (J. Nr. 363—1908). Besværing fra Beboerne i **Bøgegade** over dennes Tilstand.

V e s t e s e n meddelte, at der paa den ene Side af Bøgegade laa en Række smaa Ejendomme, medens den anden Side ejedes af kun een Mand, Vognmand Andersen, der var Renovationsentreprenør. Beboerne klagede over, at Andersen ofte lod Renovationsvogne henstaa paa Gaden samt iøvrigt over Gadens Ufarbarhed. Trods en meget energisk Klage til Sundhedskommissionen, havde denne ikke fundet Anledning til at foretage noget, og Beboerne havde derfor nu henvendt sig til Byraadet. Udvalget havde været oppe at se paa Forholdene og kunde ikke se nogen Grund til Klagen; Gaden var behandlet med Slagger og fast og god. Udvalget var taget derud med den Tanke, at hvis det skulde være meget galt, saa at se at faa Gaden brolagt og ind under det offentlige, men efter at have set Forholdene skønnede Udvalget ikke, at der var Grund til at paalægge

Beboerne den store Udgift af 16 Kr. pr. Alen Facade til Brolægningen.

S a m u e l s e n fremhævede, at der ofte var klaget over, at Entreprenør Andersen lod de ilde lugtende Renovationsvogne henstaa paa Gaden. I det hele taget havde Andersen saa ofte forulempet Beboerne, at det var rimeligt, at der blev set lidt efter ham.

J a k o b J e n s e n vilde sætte Pris paa, om Gaden kunde blive erklæret for offentlig. Det var et Spørgsmaal, om Andersen ikke benyttede Kloaken, uagtet han intet havde betalt til den, og det var underligt, at han vedblivende kunde lade sine Vogne henstaa paa Gaden, men Taleren skulde imidlertid ikke komme ind herpaa, da han saa maaske vilde komme paa Kant med Politiet. Hvis Gaden imidlertid blev erklæret for offentlig, vilde man blive fri for at have Renovationsvognene staaende paa den. Udgiften til Brolægningen var ganske vist haard nok for Beboerne, men maatte dog kaldes lempelig mod de Ulemper, de nu maatte finde sig i.

S i m o n s e n var forbavset over den Lethed, hvormed Sundhedsautoriteterne var kommet ud over Klagen.

V e s t e s e n havde intet imod at optage en Forhandling med Beboerne om Gadens Brolægning, men mente, at Sagen maaske kunde have Interesse for Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse.

J a k o b J e n s e n ansaa det for givet, at Beboerne kunde faa Lov til at afdrage Brolægningsudgiften i Løbet af 5 Aar.

M ü l l e r fandt Renovationsvognenes Henstaaen paa Gaden for en Ulempe af den modbydeligste Art og mente, at der absolut maatte kunue gøres

noget for at forhindre denne. Disse Vognes Hensæen paa Gaden var ikke alene ubehagelig og farlig for Beboerne, men sikkert ogsaa stridende mod Sundhedsvedtægten.

Vestesen oplyste, at Byraadet, hvis Gaden blev erklæret for offentlig, havde Myndighed til at forlange Vognene fjernet.

Det vedtoges at indhente Erklæring fra Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse.

8. (J. Nr. 22—1908). Den foreliggende **Købekontrakt** med Murermester P. Sørensen angaaende en Villaparcél ved Marselisborg Have godkendtes.
9. (J. Nr. 2¹⁶⁵—1908). Det foreliggende Andragende fra Arkitekt Hilliger om **Dispensation fra Bygningsvedtægtens § 13** med Hensyn til Købmand Chr. Hansens Villa bevilgedes.
10. (J. Nr. 3—1908). Til 2. Behandling forelaa Indstilling fra Brolægningsudvalget og Brandkommissionen om **Efterbevilling** af Overskridelser.

Efterbevilling meddeltes.

11. (J. Nr. 454—1908). Indstilling fra Budgetudvalget om at stille 13000 Kr. til Raadighed for **Hjælpekassen** for den resterende Del af Regnskabsaaret.

Formanden meddelte, at Budgetudvalget havde forhandlet med det af Hjælpekassens Bestyrelse nedsatte Forretningsudvalg, der havde indrømmet, at der maaske i den første Tid af Kassens Virketid paa Grund af den ny og ukendte Virksomhed var blevet brugt for mange, Penge, men iøvrigt bestemt paastod, at der senere var blevet udvist stor Sparsommelighed, og at alle Andragender om Hjælp ud over et Beløb af 10 Kr. var blevet behandlet af den samlede Bestyrelse. Uddelingen af de mindre Beløb, under 10 Kr., spillede efter Forretningsudvalgets Sigende ikke nogen større Rolle, og Bestyrelsen vilde nødig særlig af

Hensyn til Ansøgerne gaa over til at indrette et fælles Kontor. Bestyrelsen havde for Tiden en ny Forretningsorden, der skulde træde i Kraft til 1. April, under Overvejelse, hvorefter ogsaa de mindre Beløb skulde bevilges af den samlede Bestyrelse. Alt i alt fandt Budgetudvalget, at mulige Anker maatte siges at være afhjulpne, og at man ikke kunde nægte Kassens Bestyrelse de 15000 Kr., hvorefter den havde andraget, saa Udvalget skulde indstille, at Restbeløbet, 13000 Kr., blev stillet til Bestyrelsens Raadighed.

Simonson anbefalede Budgetudvalgets Indstilling. Hvis Hjælpekassen kunde klare sig til 1. April med de 13000 Kr., vilde Kommunens Bidrag for det forløbne Aar ialt beløbe sig til 36000 Kr., hvilket Beløb ikke kunde siges at være for stort i Forhold til Kassens Opgave. Der havde lydt Kritik baade over Bestyrelsens Flothed og Karrighed, men det maatte anses for hævet over enhver Tvivl, at Kassen havde sparet Kommunen for betydelige Udgifter til Fattigvæsenet. I Mange Tilfælde havde Fattiginspektøren sendt Folk, der meldte sig til Fattigvæsenet, til Hjælpekassen, og det var sikkert, at Folk, der ikke vilde gaa til Fattigvæsenet, havde maattet sulte, hvis de ikke havde faaet Hjælp af Hjælpekassen. Ved Forhandlingen med Bestyrelsens Forretningsudvalg havde Taleren faaet det bestemte Indtryk, at Kassens Midler var blevet administreret fuldstændig forsvarligt.

Nørgaard beklagede ikke at have været tilstede ved Forhandlingen med Bestyrelsens Forretningsudvalg og maatte derfor spørge, om det var Meningen at udbetale de 13000 til Bestyrelsen i Rater, og om Byraadet fik nogen Indflydelse paa

Bestyrelsens ny Forretningsorden. Han var ikke klar over, hvorledes det forholdt sig med Revisionen af Kassens Regnskab, men vilde finde det behageligt for Bestyrelsen, om alt var ordnet saaledes, at alt Kritik var udelukket.

Formanden ansaa det ikke for heldigt at udbetale Beløbet i Rater, da man maatte have den Tillid til Bestyrelsen, at den ikke uden Nødvendighed trak paa Beløbet. Da Hjælpekassen var en selvstændig Institution, kunde Byraadet næppe faa Indflydelse paa Bestyrelsens Forretningsorden. Kassens Regnskab skulde formentlig revideres sammen med det øvrige kommunale Regnskab.

Jakob Jensen troede ikke, det var Meningen ved sidste Møde at rejse nogen Kritik over Bestyrelsens Virksomhed, men forøvrigt kunde Bestyrelsen saa lidt som Byraadet undgaa Kritik, men da Bestyrelsen var valgt af to Partier, faldt i alt Fald intet af Kritikken paa et enkelt Parti. Det kunde imidlertid ikke vedblivende være saaledes, at den ene Part bevilgede, og den anden fordrede; der maatte Samarbejde mellem Byraadet og Bestyrelsen. Det var sikkert rigtigt, at adskillige sultede ihjel, men om dette kunde undgaas, selv om der blev bevilget mere til Hjælp, var vel et Spørgsmaal. Paa den anden Side havde man Eksempler paa, at Folk med Indtægter mellem 2000 og 3000 Kr. havde meldt sig til Kassen. Ganske vist forelaa der intet om, at saadanne Folk havde faaet Hjælp; men det var dog glædeligt, at Institutionen nu var ved at indtage saa faste Former, at Misbrug blev mere vanskelig. Han tvivlede ikke om, at Kassens Bestyrelse vilde komme dertil, at den fik en fast Kasserer. At der var talt som sket i Byraadet, vilde hjælpe Bestyrelsen til bedre at kunne skønne over Ud-

gifterne og til i det hele taget at skabe Kassen en fastere Organisation.

F i l t e n b o r g henstillede at lade Revisionen foretage af et Udvalg af Byraadet ligesom Tilfældet havde været med de fri Fattigkassers Regnskab.

F o r m a n d e n mente, at Samarbejdet mellem Byraadet og Hjælpekassens Bestyrelse vilde komme efterhaanden.

M ü l l e r ønskede oplyst, hvor stort Beløb der var bevilget i Summer under 10 Kr. Han så en Fare for, at Følelsen let kunde løbe af med Bestyrelsesmedlemmerne, derved at de stadig havde en 10 Kroner parat til Hjælp.

F o r m a n d e n havde udtrykkelig nævnt, at det ikke var noget stort Beløb, de enkelte Bestyrelsesmedlemmer havde disponeret over, og at fra 1. April al Hjælp skulde bevilges af den samlede Bestyrelse. Forøvrigt var det aldeles ikke Meningen, at hvert Bestyrelsesmedlem gik om med en 10 Kroner i Lommen, men at de hver for sig kunde bevilge Hjælp til et Beløb af 10 Kr.

S i m o n s e n maatte anse det for heldigst, at de enkelte Bestyrelsesmedlemmer kunde yde en Hjælp, da det ofte var nødvendigt, at Hjælpen blev givet straks.

M i k a e l J o h a n s e n forekom det nødvendigt, at Byraad og Hjælpekasse arbejdede Haand i Haand. Det kunde nok siges, at 33000 Kr. ikke var noget stort Beløb, men Summen vilde nok vokse. I flere andre Byer, f. Eks. Aalborg og Horsens, blev ethvert Beløb bevilget af den samlede Bestyrelse, inden det blev udbetalt.

Indstillingen vedtoges.

12. Summarisk Optælling over **faste Beboere i Aarhus** Købstad den 20. Oktober 1908:

Sogneinddeling.	Antal Mænd.	Antal Kvinder.	Ialt.
Domsogn.....	8283	9691	17974
Frue Sogn	7140	7913	15053
Sct. Pauls Sogn.....	9274	10223	19497
Sct. Johannes Sogn.....	2689	2989	5678
Ialt...	27386	30816	58202

1. Der er 3757 beboede Huse.
2. Der er 3430 flere Kvinder end Mænd.
3. I Optællingen er ikke medregnet Hotellernes Rejsende eller fremmede, der opholdt sig i Byen, ej heller Soldater.
Til Efterretning.

